

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Державна вища професійна школа
ім. кап. Вітольда Пілецького в Освенцеми (Польща)
Університет економіки в Братиславі
Факультет економіки бізнесу в Кошице (Словацька Республіка)
Віденська консерваторія в м. Будапешт (Угорщина)

II Міжнародна науково-практична інтернет-конференція

**“УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ
ТРАНСФОРМАЦІЯМИ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСІВ:
РЕАЛІЇ І ВИКЛИКИ”**

Збірник тез доповідей

Мукачево
6-7 квітня 2020 р.

**Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Державна вища професійна школа ім. кап. Вітольда Пілецького в
Освенцеми (Польща)
Університет економіки в Братиславі
Факультет економіки бізнесу в Кошице (Словацька Республіка)
Віденська консерваторія в м Будапешт, (Угорщина)**

**УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ
ТРАНСФОРМАЦІЯМИ ГОСПОДАРСЬКИХ ПРОЦЕСІВ:
РЕАЛІЇ І ВИКЛИКИ**

**MANAGEMENT OF SOCIO-ECONOMIC
TRANSFORMATIONS OF BUSINESS PROCESSES:
REALITIES AND CHALLENGES**

**Тези доповідей
II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції**

6-7 квітня 2020 р.

**Мукачево
2020**

УДК 005:[316+330:005.591.4]:332.15(043.2)

У66

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет
Вченою радою Мукачівського державного університету
(протокол № 8 від 23 квітня 2020 року)*

У66

Управління соціально-економічними трансформаціями господарських процесів: реалії і виклики: збірник тез доповідей II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Мукачево, 6-7 квітня 2020 р.). – Мукачево: МДУ, 2020. – 340 с.

Відповідальний за випуск: Феєр О.В. – к.е.н., доц., доцент кафедри менеджменту та управління економічними процесами, відповідальна за наукову роботу кафедри.

Технічний редактор: Товт Т.Й. – к.е.н., доцент.

У збірнику тез за матеріалами II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, що проводилася кафедрою менеджменту та управління економічними процесами Мукачівського державного університету, висвітлюються погляди науковців, аспірантів, слухачів магістратури, студентів, представників державних органів влади та місцевого самоврядування, підприємницьких структур на актуальні проблеми управління соціально-економічними трансформаціями господарських процесів в сучасних умовах.

Матеріали структуровані в розрізі декількох напрямів досліджень: «Управління економікою держави в умовах глобальних перетворень»; «Особливості регіонального управління господарськими процесами»; «Управління економічними процесами суб'єктів господарювання»; «Фінансове регулювання та обліково-аналітичне забезпечення діяльності суб'єктів на мікро- та макрорівнях»; «Управління інвестиційно-інноваційною діяльністю»; «Управління освітньою діяльністю у цифровому просторі».

Матеріали подано в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, статистичних даних, галузевої термінології, інших відомостей.

УДК 005:[316+330:005.591.4]:332.15(043.2)

*Матеріали конференції доступні для перегляду на офіційному сайті університету
за адресою <https://msu.edu.ua/konferenciji-seminari/>*

© Мукачівський державний університет, 2020
© Кафедра менеджменту та управління економічними процесами, 2020

СЕКЦІЯ 2. ОСОБЛИВОСТІ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ ГОСПОДАРСЬКИМИ ПРОЦЕСАМИ

Kravchenko S.A. Quality of the institutional environment of the small industrial enterprises	72
Ватаманюк-Зелінська У.З., Костів М.Б. Землі об'єднаних територіальних громад	74
Внукова Н.М. Управління узгодженням протиріч інтересів стейкхолдерів на основі інтеграції наукового, виробничого, людського потенціалу територій	76
Гоблик В.В. Економіка та екологія – єдність і протилежність	79
Кучінка Т. В., Попфалуші В.Я. Вплив малого та середнього бізнесу на регіональний розвиток	82
Лизанець А.Г., Машкаринець М.С. Управління розвитком санаторно-курортних закладів області	84
Максютова О.В. Інтегруюча роль туризму у розвитку регіональної економіки	87
Маркова Е.В. Роль малих міст у реалізації структурних процесів в умовах децентралізації	89
Мельникова М.В. Про особливості господарювання в сфері життєзабезпечення міста на постконфліктних територіях	91
Микуланинець С.І. Оцінка логістичного потенціалу туристично-рекреаційного комплексу регіону	93
Пасічник Ю.В. Модель управління територіальним адміністративно – господарським комплексом	97
Паулик А.Я. Фактори конкурентоспроможності економіки регіону	100
Певсе Г.Т. Напрямки підвищення інвестиційної привабливості транскордонного регіону	101
Рунчева Н.В. Стратегія управління корпоративним розвитком сільського господарства	104
Сенкевич О.Ф. Трансформаційні процеси територіально-економічних систем в умовах цифровізації суспільства	106
Топчій О.О., Лінтур І.В., Архангельська А.-М.І. Регіональні диспропорції у сфері житлово-комунального господарства	108
Трушкіна Н.В. Регіональні особливості розвитку транспортно-логістичної системи Причорноморського економічного району	111
Тягунова Н.М., Спориш О.А., Клепа О.Ю. Підприємницький потенціал з крафтового виробництва товарів як точка зростання економіки регіону	114
Черничко Т.В., Черничко С.Ф. Проблеми регулювання ринку трудових ресурсів на регіональному рівні	117
Чорій М.В. PR–технології як засіб просування фестивалів	119

СЕКЦІЯ 3. УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНИМИ ПРОЦЕСАМИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Dumik N.A. Efficiency of strategic management of human resources	121
Kupriyenko I.V. Labor potential as a guarantee of efficient management in enterprise	123
Porovych O.P. The role of marketing planning as an organizational and management process in enterprise development	124

4. Сайт Головного управління Держгеокадастру України у Кіровоградській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kirovohradaska.land.gov.ua/vartist-zemli-v-ievropi-ta-ukraini-vid-naimenshoi-do-naibilshoi-za-1-ha/>

5. Офіційний сайт Держгеокадастру України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://land.gov.ua/>

6. Uliana Vatamanyuk-Zelinska and Nataliia Sytnyk (2019). Effectiveness of financial and economic regulation of land relations in Ukraine in the context of the decentralization reform. *Problems and Perspectives in Management*, 17(2), 550-562.

УДК 658.3:330.341.1

Н.М. ВНУКОВА

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри банківської справи і фінансових послуг,
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця,
м. Харків, Україна

УПРАВЛІННЯ УЗГОДЖЕННЯМ ПРОТИРІЧ ІНТЕРЕСІВ СТЕЙКХОЛДЕРІВ НА ОСНОВІ ІНТЕГРАЦІЇ НАУКОВОГО, ВИРОБНИЧОГО, ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ ТЕРИТОРІЙ

Актуальність. У теперішній час все більше уваги приділяється вивченню поведінки стейкхолдерів (Stakeholders). Теоретичне і практичне значення цих досліджень підвищується, але висновки бувають суперечливими, отже, необхідно управляти узгодженням протиріч стейкхолдерів (зацікавлених сторін) для забезпечення розвитку територій. Як в Україні, так і в усьому світі прагматика сталого розвитку територій набуває особливої актуальності.

Виклад основної частини. Відповідальною управлінською складовою суб'єктів господарювання є ідентифікація стейкхолдерів та оцінка їхнього впливу на розвиток території. При неврахуванні цих інтересів підвищується ризик виникнення протиріч, і навпаки, їх врахування сприяє налагодженню партнерських відносин і підвищенню потенціалу територій. Інтегрування зацікавлених сторін у систему менеджменту підтримує створення цінності як для суб'єктів господарювання, так і для інших стейкхолдерів (органів місцевого самоврядування, громадських організацій, освітніх закладів та ін.).

Цей підхід партнерства або синергії підтримує О.Балацький [0], який розглядає систему зв'язків у економічній сфері як забезпечуючу сталого збалансованого розвитку з урахуванням економічного потенціалу при взаємодії з учасниками (стейкхолдерами).

Науковці вважають, що комплексний аналіз інтересів стейкхолдерів є загальною аналітичною основою для визначення різниць між справами та владними відносинами всіх зацікавлених сторін із метою виявлення тих із них, хто дійсно впливає і потенційно може впливати на сучасні моделі управління розвитком територій. Підсилити компетентність для прийняття точних управлінських рішень може аналіз проблем з точки зору всіх стейкхолдерів, що дозволить розрізнити причини конфлікту. Таким чином, запобігається конфлікт інтересів між групою зацікавлених осіб, пов'язаний із процесами одержання, розподілу, оптимізації фінансових ресурсів [0].

На думку Шегди А.В. [0] необхідна попередня оцінка ефективності вирішення проблеми. За умов незначного ефекту варто визначити ресурси, потрібні для прийняття рішення, які повинні бути співставні з можливим одержанням результату. Науковець вважав, що зовнішнє і внутрішнє середовище задає умови прийняття рішень з тими характеристиками, які вирізняються з позиції невизначеності, ризику і протидії.

В умовах глобальної економіки ефективність діяльності суб'єктів господарювання залежить від динаміки факторів, які потребують постійного моніторингу та аналізу за

умови якісного інформаційного забезпечення. Особливо актуально це стосується оцінювання їх економічного потенціалу на певній території, який визначає та формує передумови розвитку.

Потребують подальшого вирішення проблеми із застосуванням системних підходів, що спонукають суб'єктів господарювання класифікувати їх власних стейкхолдерів залежно від важливості діяльності, а також визначати їх пріоритетні групи та розробляти стратегію взаємодії з ними.

За І. С. Репенком основи теорії зацікавлених сторін (стейкхолдерської теорії) почали формуватися на початку ХХ століття стосовно бізнесу, якому необхідно враховувати широке коло взаємодії: з клієнтами, співробітниками, постачальниками, суспільством, органами місцевого самоврядування, акціонерами та ін.. [0].

Обґрунтовуючи основні положення теорії зацікавлених сторін, яка є загальною й всебічною, але у той же час має також і практичну цінність, Т. Дональдсон (Т. Donaldson) і Л. Престон (L. Preston) у своїй праці щодо стейкхолдерської теорії фірми (1997) визначають її особливості [0], які пов'язані з одночасним описом і визначенням структури суб'єкта господарювання, його розглядом як організаційного об'єкту, через який численні та різноманітні учасники вирішують свої численні завдання.

І. Гончаров [0] класифікує стейкхолдерів на внутрішніх (персонал, акціонери) і зовнішніх (всі інші). Згідно з Е. Фріменом (E. Freeman) [7] групи стейкхолдерів: це власники та акціонери, покупці продукції або споживачі послуг, постачальники ресурсів, працівники, місцеве співтовариство, широкі суспільні групи та ін., інтереси яких повинні бути враховані у злагодженій багатовекторній політиці управління, яка дозволить знайти відповідь на загрози, які створює сучасне глобалізоване ринкове середовище, що прямує до невизначеності, як це, наприклад, пов'язано із вірусною небезпекою.

Тут доречно її порівняти із екологічною кризою, коли О.К. Гордєєв відзначає, що її усвідомлення зумовило пошук шляхів подолання, серед яких стали ідеї сталого (стійкого) розвитку, що були запропоновані науковцями ще у ХХ ст., а протягом останнього десятиліття набули особливого значення [8], тому новий погляд на поєднання наукового, виробничого і людського потенціалу територій у період загроз сприятиме пошуку нових рішень для узгодження протиріч інтересів стейкхолдерів щодо здоров'я та фінансових ресурсів.

Під сталим розвитком населеного пункту (території) за державною «Концепцією сталого розвитку населених пунктів» розуміється соціально, економічно і екологічно збалансований розвиток міських і сільських територій, спрямований на створення їх економічного потенціалу, істинного життєвого середовища для сучасного і майбутніх поколінь на основі раціонального використання ресурсів [0]. Отже, держава вирізняє баланс різних складових життєдіяльності при ефективному вживанні ресурсів. Стійкий розвиток передбачає беззастережну та особисту координацію намагань численних зацікавлених осіб (у особі їх органів влади), які приймають та виконують загальні рішення.

Концепція сталого розвитку, розроблена і прийнята в світовому масштабі, передбачає забезпечення збалансованого вирішення соціально-економічних задач і проблем збереження придатного оточуючого середовища та природно-ресурсного потенціалу для задоволення вимог суспільства, які висувуються безпосередньо до розвитку території для проведення розширеного відтворення і підвищення рівня безпеки життєдіяльності. Серед вимог основними є економічні, які передбачають як постійне економічне зростання, так і самофінансування.

Національна стратегія сталого розвитку Швеції, розроблена 2002 року [0], вважає однією з основних сфер поряд зі здоров'ям та безпекою зайнятість та навчання у досвідченому суспільстві, отже поєднання наукового, виробничого і людського потенціалу є пріоритетним для розвитку території.

Світовий досвід свідчить, що частиною національної політики розвинених країн є прийняті стратегічні документи щодо стійкого розвитку територій. Між тим для їх реалізації потрібні узгоджені позиції зацікавлених сторін, для чого доцільно виконати аналіз стейкхолдерів. Для цього визначаються стратегічні цілі взаємодії зі стейкхолдерами і з'ясовуються проблеми щодо їх досягнення. Враховуючи обмеженість ресурсів встановлюються пріоритети. Для більш швидкого досягнення цілей виявляють потенційних партнерів, з якими створюється план взаємодії з урахуванням спроможності суб'єкта господарювання або іншої зацікавленої сторони до співпраці.

Оцінка спроможності може стосуватися різних сфер, наприклад, як економічної, так і правоспроможності. При її недостатньому рівні потрібні зусилля для формування необхідних компетентностей щодо взаємодії зі стейкхолдерами. Це сприятиме застосуванню найбільш ефективних методів взаємодії, які нададуть потрібні результати.

Для управління узгодженням протиріч інтересів стейкхолдерів важливим на практиці є питання вибору пріоритетних груп стейкхолдерів, на чії саме інтереси потрібно зважати, тому що коло зацікавлених сторін будь-якої території є дуже широким, а також оцінити їх важливість саме для цього регіону. Наприклад, для Харківської області вагомими серед зацікавлених сторін будуть дії науковців, тому особливим є пошук механізму реалізації їх інтересів. При розробці Стратегії розвитку Харківської області на період 2021–2027 рр. були визначені різноманітні стратегії впливу на зацікавлені сторони, при яких зроблено спробу максимально задовольнити їх інтереси. Такі стратегії були розглянуті як короткотермінові на період 2021-2023 рр, так і більш тривалі за часом [0].

Теорія стейкхолдерів спрямована на ідентифікацію інтересів зацікавлених сторін, між тим, бажано для стійкого розвитку територій змістити акцентування на визначенні цілей, яких необхідно досягти при взаємодії з кожною із зацікавлених сторін, що було продемонстровано при відборі проектів регіонального розвитку, де мали узгоджуватися інтереси як територіальної громади, так і окремих суб'єктів господарювання.

Висновки. Для стимулювання ефективного використання потенціалу територій для забезпечення їх сталого розвитку передбачається узгодження розроблених стратегій всіх сфер життєдіяльності на локальному рівні на основі збалансування повноважень і відповідальності органів влади та місцевого самоврядування. Реалізація зазначених заходів підтримуватиме конкурентоспроможність територій за рахунок узгодження інтересів стейкхолдерів, розвиток наукового, виробничого та людського потенціалу, міжрегіональне співробітництво. Обґрунтовані стратегії розвитку територій на довгострокову перспективу відіграватимуть поглиблений вплив на їх сталий розвиток за визначеними пріоритетами.

Розгляд доміант теорій зацікавлених сторін, різних груп стейкхолдерів, аналіз проблемних питань розвитку територій дозволяє підсумувати, що всі групи впливають на розвиток територій, тому групи стейкхолдерів повинні бути ідентифіковані та вивчені, дані про них мусять використовуватися при розробці стратегій. Оцінка їхнього впливу є відповідальною складовою управлінської діяльності, тому що є передумовою ведення діалогу з зацікавленими сторонами для узгодження їх інтересів, посилюючи позитивну складову і нівелюючи конфліктну. Завдання з управління – це максимально використати потенційні можливості позитивного впливу стейкхолдерів.

Список використаних джерел:

1. Балацький, О.Ф., Петрушенко М.М., Шевченко Г.М. Конфліктна складова системи соціоприродних зв'язків у економічній сфері взаємовідносин. Механізм регулювання економіки. 2012. № 2(56). С. 140-153.

2. Конфлікти в організаційно-економічних механізмах підприємства: Звіт про науково-дослідну роботу. – СумДУ. 2015. 135 с.

3. Шегда А.В. Основы менеджмента: учебн. пособ. – К.: Товариство «Знання». 1998. 512 с.

4. Репенко И. С. *Стейкхолдерская теория фирмы: содержание, области исследования и пути применения. Бизнес-образование как инструмент устойчивого развития экономики.* 2012. №3. С. 179-181.

5. Donaldson, T. and Preston, L. (1997) «*The Stakeholder Theory of the Corporation: Concepts, Evidence, and Implications*», *Academy of Management Review*, No. 1, pp. 65–66.

6. Гончаров І. В. *Ризик та прийняття управлінських рішень: Навч. посібник Харків: НТУ «ХПИ», 2002. 160 с.*

7. Freeman, R., Mcvea, John A *Stakeholder Approach to Strategic Management. SSRN Electronic Journal.*2001/01/01.URL: <https://www.researchgate.net/publication/228320877>

8. Гончаренко М.О. Світлична О.С. *Методичні підходи оптимального управління стійкістю компанії Устойчивое развитие: социальные и экономические изменения: монографія. Ополье: Theacademy of Management and Administration in Opole, 2016. С. 219–225.*

9. *Про Концепцію сталого розвитку населених пунктів : Постанова Верховної Ради України від 24.12.1999 р. № 1359-XIV.*URL.: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>.

10. Омаров Ш. А. *оглы Концепция устойчивого развития в законодательстве Украины и стран мира и практика ее внедрения .Бизнес Информ. 2014.№ 12.С. 85-95.*

11. Внукова Н.М. *Стратегічні цілі регіонального розвитку з фінансового забезпечення інноваційного підприємництва // Стратегії розвитку Харківської області на період 2021–2027 років: зб. наук. пр. за матеріалами круглого столу (м. Харків, 23 січня 2020 року) / за ред. С. В. Глібка, Ю. В. Георгієвського. Харків, НДІ ПЗІР НАПрН України, 2020. С.19-24.*

УДК 33:502/504:162.15:161.111(043.2)

В.В. ГОБЛИК

доктор економічних наук, професор,
перший проректор,
Мукачівський державний університет,
м. Мукачево, Україна

ЕКОНОМІКА ТА ЕКОЛОГІЯ – ЄДНІСТЬ І ПРОТИЛЕЖНІСТЬ

Світ починає усвідомлювати, що якнайшвидше необхідно компенсувати нанесену людиною за останні десятиліття шкоду природі, відновити екологічну рівновагу, яка порушена нестримним зростанням економіки. Особливо це стосується добувної та переробної промисловості, яка найбільше завдає шкоди навколишньому середовищу. За оцінками фахівців світове споживання мінеральної сировини досягло 12 млрд тон на рік, а видобуток корисних копалин і металів щорічно складає 100 млрд тон. Екологічні проблеми сучасності викликають небезпеку існування людини на всіх рівнях: від регіону до держави і світу в цілому. Аналіз сучасного стану показав, що для України ці проблеми стоять особливо гостро, оскільки має місце значна концентрація небезпечних виробництв, істотна трансформація ландшафтів, неефективне використання природних ресурсів.

Разом з тим, Закарпатська область, де знаходяться 284 родовищ, в тому числі й золота та срібла, містить значні ресурси прісних підземних вод з високими споживчими якостями та вигідними умовами для видобутку та реалізації на світовому ринку. Не говорячи вже і про мінеральні води. Прісна питна вода відноситься до найбільш дефіцитних природних ресурсів в світі, а область є найбільш забезпечений водними ресурсами регіон України. Такий відновлювальний ресурс Карпат може стати важливою економічною спеціалізацією краю. Тому розміщення підприємств з використанням хімічних реактивів, захоронення відходів від переробки в зоні формування потоків підземних вод, забруднення природних водотоків та підземних джерел, ґрунтів, може привести до екологічної катастрофи.

За питомою забезпеченістю місцевим річковим стоком (6,29 тис. куб. м/рік на одну особу) Закарпаття перевищує середній показник по Україні майже у 6 разів. Водні